

Terciární vzdělávání

Rysy vysokého školství před rokem 1989

- Centrálně byrokratické řízení celého systému
 - Studijní plány i výzkum pod dohledem komunistické strany
 - Unitární systém studijních programů
 - Vysoké školy a výzkum institucionálně odděleny
 - Financování VŠ zcela závislé na státu – „přírůstkové rozpočtování“
-

Změny po roce 89

- # 1990 Zákon o vysokých školách
 - # Zachování „unitárního charakteru“
 - # Nevytvořil legislativní rámec pro soukromé školy a vysoké školy neuniverzitního typu.
 - # Většina státem financovaného výzkumu zůstávala koncentrována na Akademii věd
 - # Nedostatek financí
-

Příprava reformy financování vysokých škol

- 1993 – pracovní skupina pověřena přípravou reformy financování vysokých škol
- Australský systém
- Model 1 – o vybrané školné se snižují veřejné výdaje na vysoké školství
- Model 2 – vybrané školné je dodatečným zdrojem růstu celkového rozpočtu škol

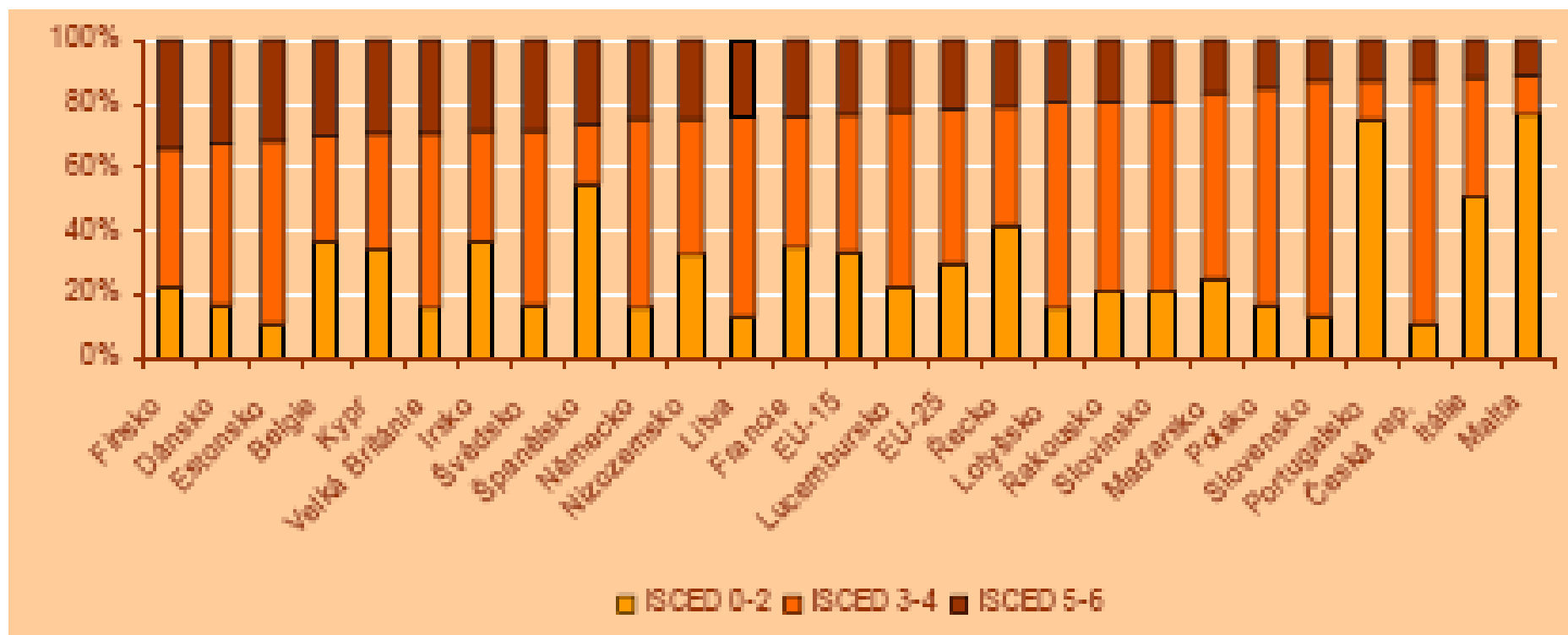
Základem pro výpočet školného byly průměrné normativní studijní náklady

Dva režimy poskytování dávek sociální podpory (nevratný, vratný)

Posílení autonomie

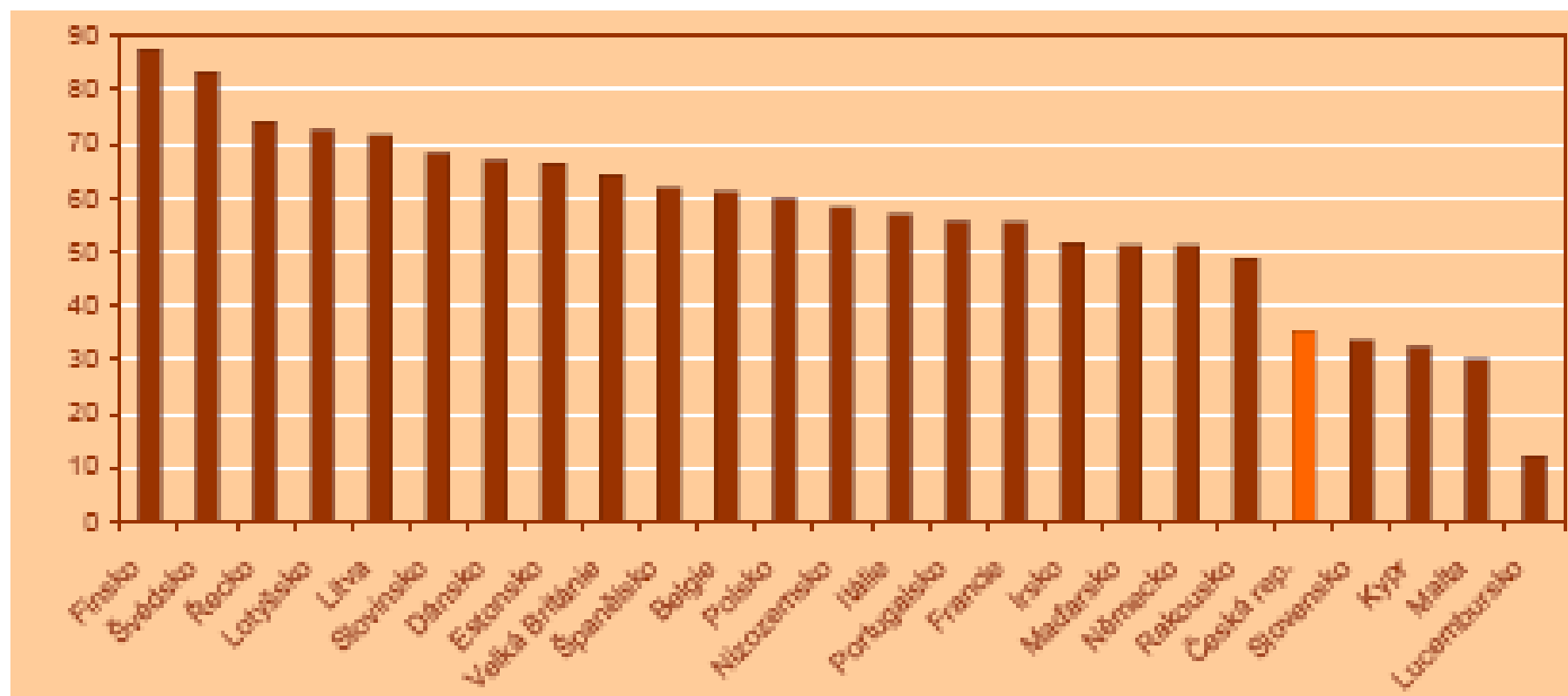
- # Zákon o vysokých školách č.111/1998 Sb.
 - # Posilování autonomie vysokých škol (formální)
 - # Veřejnoprávní instituce s rozsáhlými majetkovými právy (omezené), omezení v podnikání
 - # Finanční závislost na státu zůstala beze změny
 - # Uznání tzv. „neuniverzitních škol – otevření prostoru pro neuniverzitní segment terciálního školství – soukromé školy, 200/01 – 14 soukromých VŠ.
-

Struktura populace ve věku 25-64 let podle nejvyššího dosaženého vzdělání (v %, rok 2004)

Poznámka: Údaj za Nizozemsko se vztahuje k roku 2002.

Podíl osob účastnících se terciárního vzdělávání na populaci typické pro tento stupeň vzdělávání (v %, rok 2002)

Tabulka 1: Počet studentů na různých stupních terciárního vzdělání v České republice v letech 1992-2002.

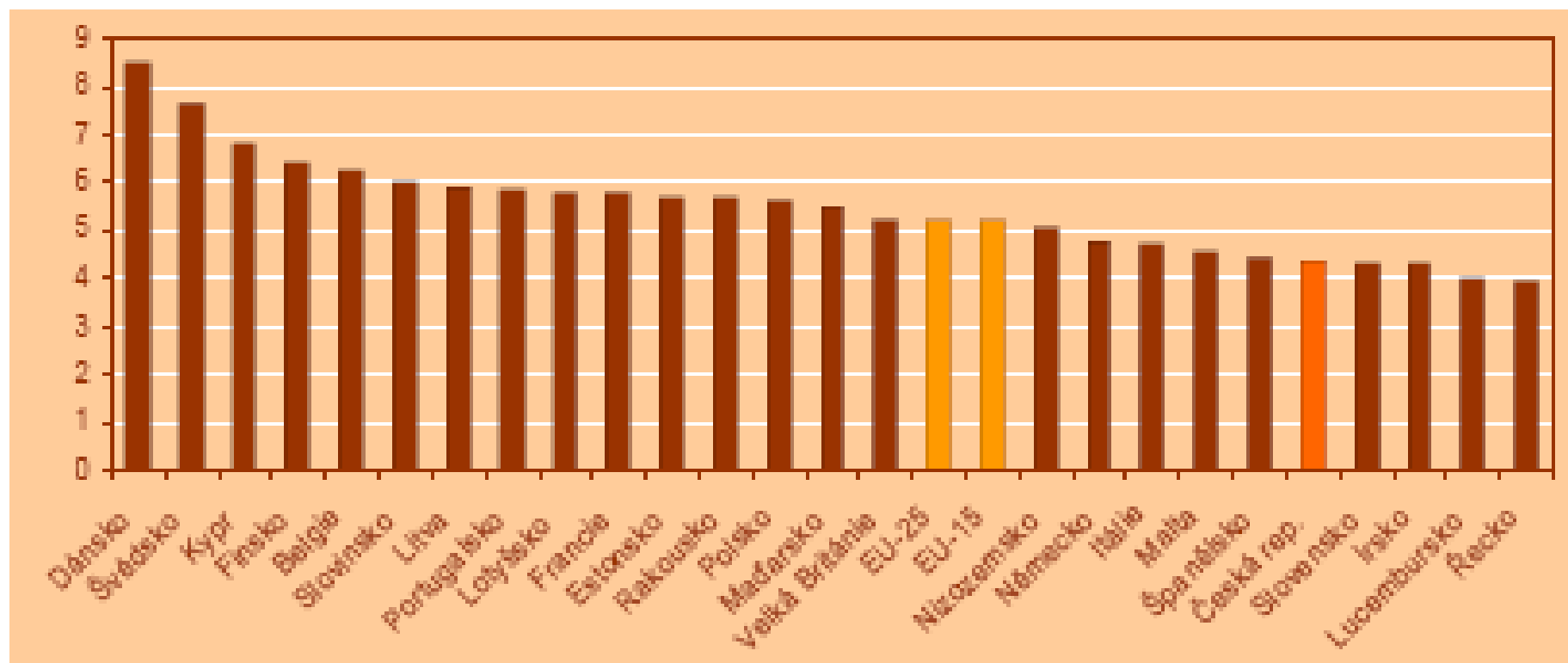
Akademický rok	Studenti celkem	Studenti bakalářských a magisterských programů	Podíl studentů v bakalářských studijních programech ¹	Podíl studentů doktorandského cyklu ²
1992/1993	117 637	114 185	11,0	2,9
1993/1994	127 137	122 456	12,8	3,7
1994/1995	136 566	129 453	21,7	5,2
1995/1996	148 433	139 774	24,9	5,8
1996/1997	166 135	155 868	23,5	6,2
1997/1998	173 826	162 373	24,3	6,3
1998/1999	193 036	179 089	18,1	7,2
1999/2000	196 195	181 601	18,4	7,4
2000/2001	199 825	184 000	18,6	7,9
2001/2002	211 545	194 312	20,6	8,2

1. Podíl studentů bakalářských studijních programů z celkového počtu všech studentů (mimo doktorandů)

2. Podíl doktorandů na celkovém počtu studentů

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Veřejné výdaje na vzdělávání v % HDP (rok 2002)

Podíl veřejných výdajů na vzdělávání na HDP (v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
EU-25	5,2 ^s	..	5,0 ^s	..	5,0 ^s	4,9 ^s	5,1 ^s	5,2 ^s
EU-15	5,2 ^s	..	5,1 ^s	..	5,0 ^s	4,9 ^s	5,1 ^s	5,2 ^s
Belgie	6,1	6,3
Česká republika	4,6	4,7	4,4	3,9	4,1	4,0	4,2	4,4
Dánsko	7,6 ⁱ	8,0 ⁱ	7,9 ⁱ	8,3 ⁱ	8,1 ⁱ	8,3 ⁱ	8,5 ⁱ	8,5 ⁱ
Estonsko	5,8 ⁱ	6,0 ⁱ	5,9 ⁱ	5,6 ⁱ	6,1 ⁱ	5,5 ⁱ	5,4	5,6
Finsko	6,8	7,0	6,5	6,2	6,3	6,1	6,2	6,3
Francie	6,0 ⁱ	6,0 ⁱ	6,0 ⁱ	5,9 ⁱ	5,9 ⁱ	5,8 ⁱ	5,7 ⁱ	5,8 ⁱ
Irsko	5,0	5,3	5,1	4,8	4,5	4,3	4,3	4,3
Itálie	4,8	4,8	4,5	4,7	4,7	4,5	4,9	4,7
Kypr	4,8 ⁱ	5,0 ⁱ	5,6 ⁱ	5,7 ⁱ	5,6 ⁱ	5,6 ⁱ	6,2 ⁱ	6,8 ⁱ
Litva	5,0	5,1	5,4	5,9	6,1	5,6	5,9	5,8
Lotyšsko	6,2	5,2	5,1	6,2	5,7	5,4	5,7	5,8
Lucembursko	4,2 ⁱ	4,0 ⁱ	4,1 ⁱ	3,8 ⁱ	3,9 ⁱ
Maďarsko	5,3	4,4	4,6	4,5	4,6	4,5	5,1	5,5
Malta	4,4	4,5	4,4	4,5
Německo	4,6	..	4,6	..	4,5	4,5	4,5	4,7
Nizozemsko	5,0	4,9	4,7	4,0	4,7	4,8	4,9	5,0
Polsko	5,1 ⁱ	4,7 ⁱ	4,8 ⁱ	5,0 ⁱ	4,8 ⁱ	5,0 ⁱ	5,5 ⁱ	5,6
Portugalsko	5,3 ⁱ	5,5 ⁱ	5,6 ⁱ	5,6 ⁱ	5,7 ⁱ	5,7 ⁱ	5,9 ⁱ	5,8 ⁱ
Rakousko	6,0	5,9	5,8	5,7	5,8	5,6	5,7	5,6
Řecko	2,8 ⁱ	3,0 ⁱ	3,4 ⁱ	3,4 ⁱ	3,6 ⁱ	3,7 ⁱ	3,9 ⁱ	3,9 ⁱ
Slovensko	4,9 ⁱ	4,5 ⁱ	4,8 ⁱ	4,5 ⁱ	4,4 ⁱ	4,1 ⁱ	4,0 ⁱ	4,3 ⁱ
Slovinsko	6,1	6,0
Španělsko	4,6	4,6	4,5	4,4	4,5	4,4	4,4	4,4
Švédsko	7,2	7,3	7,6	7,7	7,4	7,3	7,3	7,6
Velká Británie	5,2 ⁱ	5,0 ⁱ	4,8 ⁱ	4,7 ⁱ	4,5 ⁱ	4,5 ⁱ	4,6 ⁱ	5,2 ⁱ

Poznámky: s – propočtení EUROSTATu; i – Dánsko: údaje o výdajích na post-sekundární vzdělávání nejsou dostupné; Francie: nejsou započítávány údaje ze zaoceánských území; Kypr: zahrnuje finanční pomoc studentům studujícím v zahraničí; Lucembursko: údaje o příspěvcích na důchodové zabezpečení a na terciární vzdělávání nejsou dostupné; Polsko a Slovensko: jsou zahrnuté výdaje na péči o děti v mateřských školách; Portugalsko a Řecko: nejsou zahrnuté výdaje na důchodové zabezpečení; Velká Británie: HDP je upraveno vzhledem k finančnímu roku, který je vždy od 1. dubna do 31. března.

Pramen: EUROSTAT – NewCrops, Indicators on Education Finance, 2005

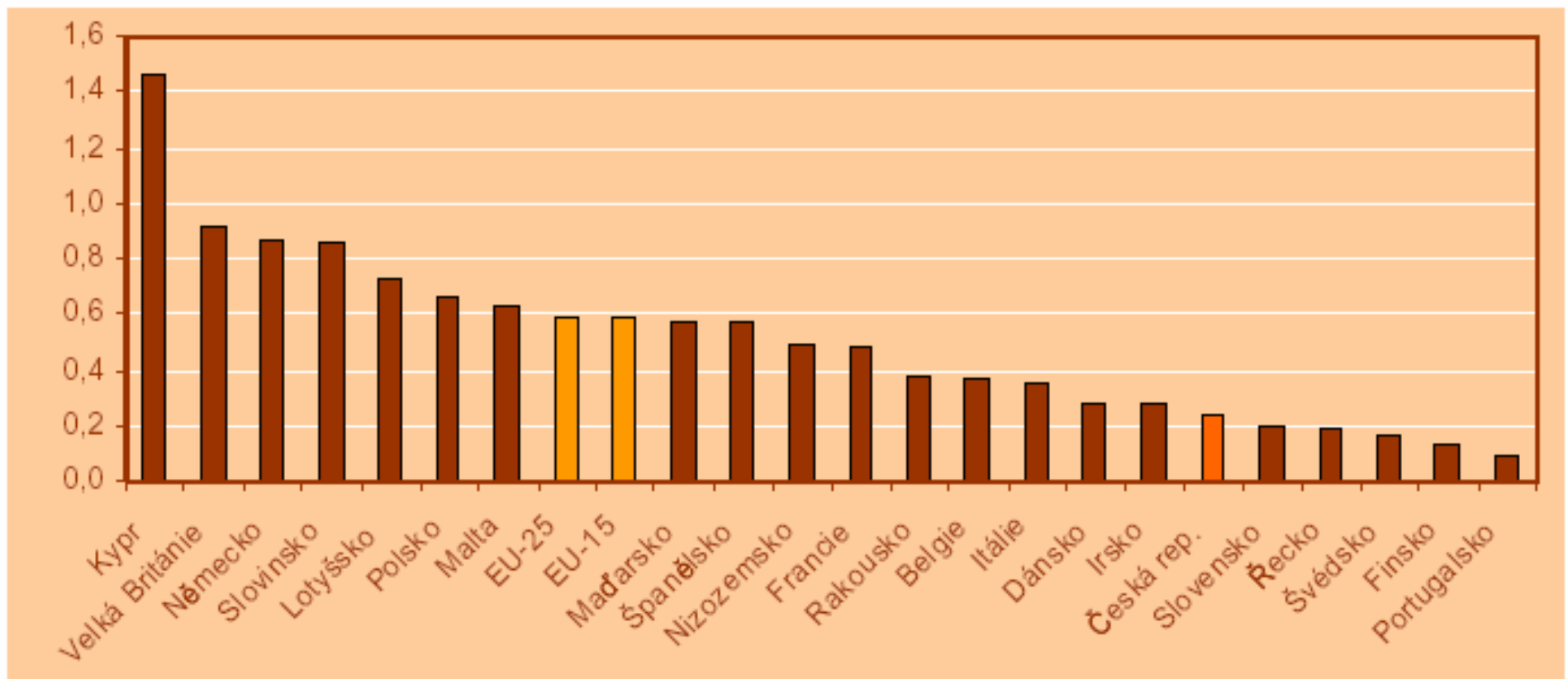
Podíl soukromých výdajů na vzdělávací instituce na HDP (v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
EU-25	0,6 ^s	0,6 ^s	0,5 ^s	0,5 ^s
EU-15	0,6 ^s	0,6 ^s	0,5 ^s	0,5 ^s
Belgie	0,3	0,4	0,4	0,4
Česká republika	0,5	0,4	0,4	0,2
Dánsko	0,2 ⁱ	0,2 ⁱ	0,2 ⁱ	0,2 ⁱ
Estonsko
Finsko	0,1	0,1	0,1	0,1
Francie	0,5 ⁱ	0,5 ⁱ	0,5 ⁱ	0,5 ⁱ	0,5 ⁱ	0,4 ⁱ	0,4 ⁱ	0,4 ⁱ
Irsko	0,5	0,4	0,4	0,3
Itálie	0,5	0,5	0,3	0,4
Kypr	1,6	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,3	1,5
Litva
Lotyšsko	0,8 ⁱ	0,7 ⁱ	0,7 ⁱ	0,7 ⁱ
Lucembursko
Maďarsko	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Malta	0,2 ⁱ	0,5 ⁱ	0,9	0,6
Německo	1,0	..	1,0	..	1,0	1,0	1,0	0,9
Nizozemsko	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Polsko	0,2	0,7 ⁱ
Portugalsko	0,1 ⁱ	0,1 ⁱ	0,1 ⁱ	0,1 ⁱ
Rakousko	0,4	0,4	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4
Řecko	0,3 ⁱ	0,3 ⁱ	0,2 ⁱ	0,2 ⁱ
Slovensko	0,1	0,1	0,1 ⁱ	0,1 ⁱ	0,1	0,2
Slovinsko	0,9	0,9
Španělsko	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
Švédsko	0,2	0,2	0,2	0,2
Velká Británie	0,8 ⁱ	0,8 ⁱ	0,8 ⁱ	0,9 ⁱ

Poznámky: s – propočten EUROSTATu; i – Francie: nejsou započítávány údaje za zaoceánská území; Polsko: zahrnutý pouze výdaje na terciární vzdělávání; Dánsko, Lotyšsko, Portugalsko a Řecko: pouze výdaje domácností, nejsou zahrnutý výdaje ostatních soukromých subjektů; Velká Británie: HDP upraveno vzhledem k finančnímu roku, který je vždy od 1. dubna do 31. března.

Pramen: EUROSTAT – New Cronos, Structural Indicators, 2005.

Podíl soukromých výdajů na vzdělávací instituce na HDP (v %, rok 2002)

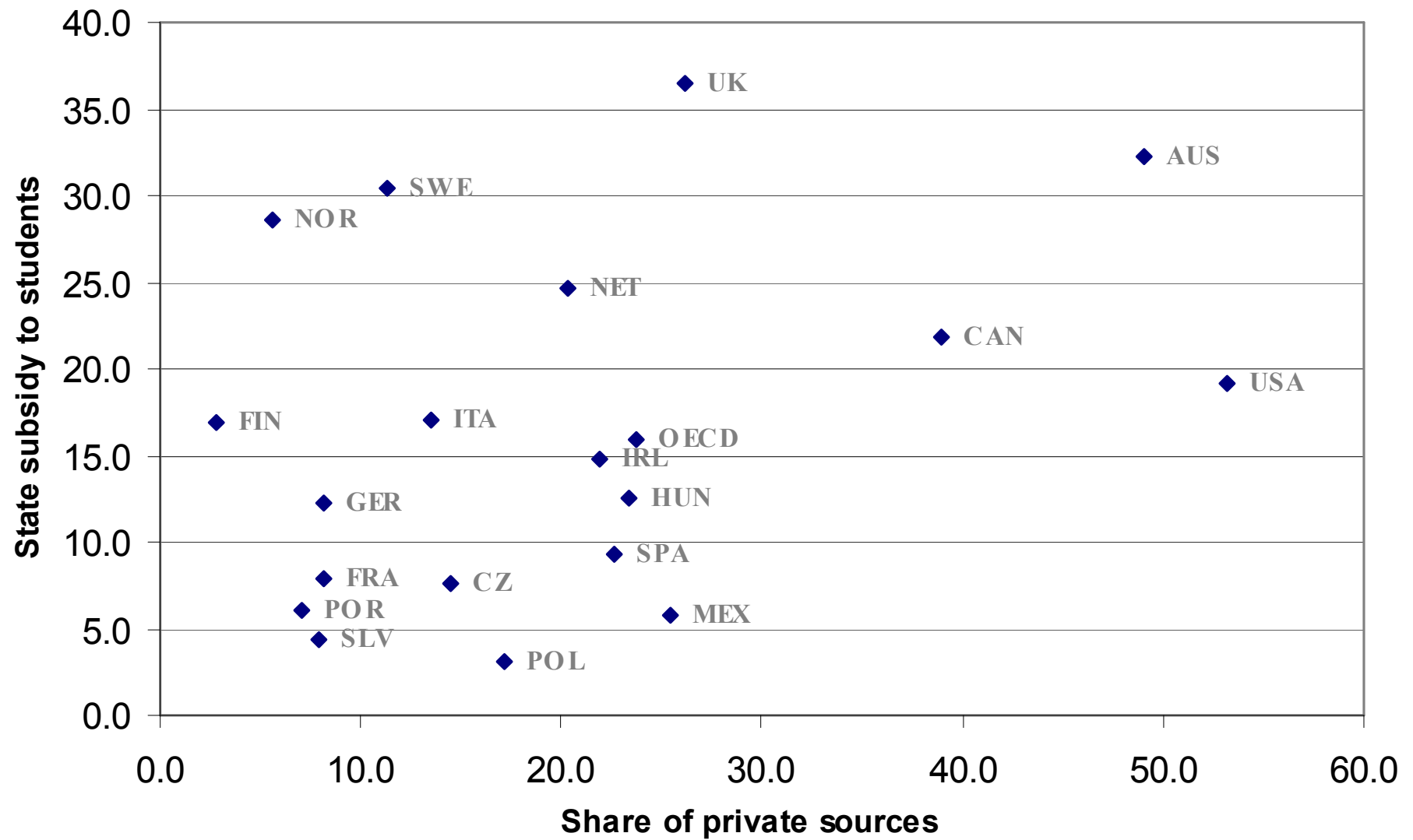
Typy financování vysokého školství

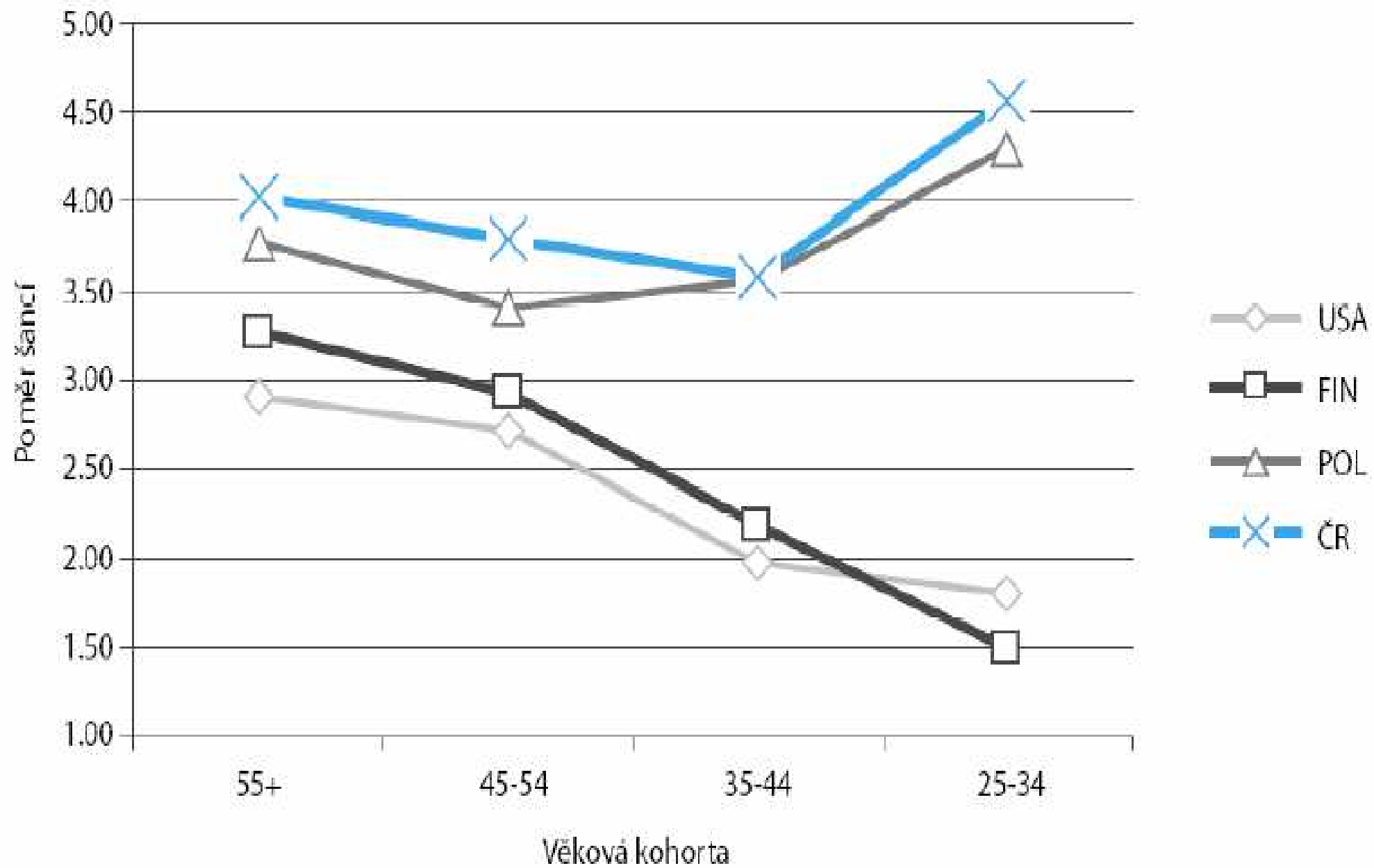
2 indikátory:

- a) Podíl finanční podpory studentů (granty, půjčky, stipendia) na celkových výdajích na terciární vzdělávání.
- b) Podíl soukromých zdrojů na financování terciárního vzdělávání

Tři odlišné typy zemí:

- 1) Typ A: vysoký podíl soukromých zdrojů a výrazná sociální pomoc studentů (Austrálie, USA, Kanada)
 - 2) Typ B: Výrazný podíl financování z veřejných zdrojů, programy sociální pomoci (skandinávské země)
 - 3) Typ C: Nízký podíl soukromých zdrojů, slabá pomoc státu (většina postkomunistických zemí, ČR, Portugalsko, Francie a Německo)
-

Legislativa

- # Zákon O vysokých školách č. 111/1998 Sb.
Ve znění pozdějších předpisů
- # Vnitřní předpisy (podléhají registraci MŠMT)

Terciární vzdělávání

- # vysoké školy univerzitního typu (poskytují všechny studijní programy)
- # vysoké školy neuniverzitního typu (převážně bakalářské)

Vysoké školy- členění

Kritérium vlastnictví

- veřejné (zřizují se a zrušují zákonem)
- soukromé (zřizují se udělením státního souhlasu)

- K 23.11.2005 bylo registrováno 39 soukromých vysokých škol

■ státní (vojenské a policejní)

- Univerzita obrany – vznikla k 1. září 2004 navázala na 3 bývalé vojenské školy- Vojenská akademie v Brně, Vysoká vojenská škola pozemního vojska ve Vyškove a Vojenská lékařská akademie J.E. Purkyně v Hradci Králové
 - Policejní akademie ČR v Praze
-

Počet škol

Počet veřejných vysokých škol	24
Počet státních vysokých škol	2
Počet soukromých vysokých škol	39

Počty absolventů 2004

Vysoké školy celkem*	39 764
Vysoké školy veřejné a soukromé (občané ČR)	37 394
Vysoké školy veřejné a soukromé (cizinci)	2 173
Vysoké školy vojenské a policejní	1 235

* Programy bakalářské, magisterské i doktorské (všechny typy studia)

Počty studujících

	Studující se státním občanstvím ČR	Studující s dílím státním občanstvím	Studující celkem	Učitelé* přepočtemi na plně zaměstnané
Celkem	279 800	18 396	298 196	14 622,8
Prezenční studium bakalářské, magisterské	205 673	14 208	219 881	(-)
Prezenční studium doktorské	10 553	986	11 539	(-)
Kombinované studium bakalářské, magisterské	50 899	2 388	53 287	(-)
Kombinované studium doktorské	12 675	814	13 489	(-)

* Pedagogové pouze na veřejných vysokých školách.

Struktura vysokoškolských studentů podle skupin oborů (2004/05)

Obor	%
přirodní vědy	8,9
technické vědy	27,2
zemědělství, lesnické a veterinární vědy	3,9
lékařské a farmaceutické vědy	7,8
ekonomické vědy	18,9
společenské vědy	14,1
právní vědy	5,2
učitelství	11,5
umělecké obory	2,4
vojenské obory	0,1
Celkem	100,0

Programy bakalářské, magisterské i doktorské (všechny typy studia)

Samospráva veřejné vysoké školy

(paragraf 6 zákona o VŠ)

- vnitřní organizace, zaměření činnosti VŠ
 - počet přijímaných uchazečů, podmínky pro přijetí
 - tvorba a uskutečňování studijních programů
 - organizace studia
 - rozhodování o právech a povinnostech studentů
 - pracovněprávní vztahy
 - habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem
 - spolupráce s jinými VŠ a zahraniční styky
 - hospodaření VŠ a nakládání s majetkem
 - stanovení výše poplatků spojených se studiem
 - ustavování samosprávních akademických orgánů VŠ
-

Orgány veřejné vysoké školy (VVŠ)

Samosprávní orgány

- # akademický senát
- # rektor
- # vědecká rada, příp. umělecká rada (na neuniverzitní VŠ akademická rada)
- # disciplinární komise

Další orgány

- # správní rada veřejné vysoké školy
 - # kvestor
-

Akademický senát (AS)

- # samosprávný zastupitelský akademický orgán
 - # Má **nejméně jedenáct členů**, z toho **nejméně jednu třetinu** a **nejvýše jednu polovinu** tvoří studenti.
 - # Členství v akademickém senátu je **neslučitelné** s funkcí rektora, prorektorů, děkanů a proděkanů.
 - # Funkční období jednotlivých členů akademického senátu VVŠ je **nejvýše tříleté**.
-

Rektor

- # jedná a rozhoduje ve věcech školy
 - # Rektora jmenuje a odvolává na návrh akademického senátu prezident republiky.
 - # Funkční období rektora je tříleté, nejvýše dvě po sobě bezprostředně jdoucí funkční období.
 - # Rektora zastupují prorektoři. Prorektory jmenuje a odvolává rektor
 - # Mzdu rektora stanoví ministr
-

Vědecká rada VVŠ

- # členy vědecké rady jmenuje a odvolává rektor, který je zároveň její předsedou
 - # nejméně jedna třetina členů jsou jiné osoby než členové akademické obce této školy
 - # projednává dlouhodobý záměr VVŠ
 - # schvaluje studijní programy
 - # vykonává působnost v řízení ke jmenování profesorem a habilitačním řízení
-

Disciplinární komise VVŠ

- # členy jmenuje rektor z řad členů akademické obce, polovinu členů tvoří studenti
 - # funkční období je nejvýše dvouleté
 - # projednává disciplinární přestupky studentů VVŠ a předkládá návrh na rozhodnutí rektorovi
-

Správní řada VVŠ

- # má nejméně devět členů, jejich počet musí být vždy dělitelný třemi
 - # členy jmenuje a odvolává ministr
 - # jsou v ní zastoupeni představitelé veřejného života, územní samosprávy a státní správy, nemohou být zaměstnanci dané vysoké školy
 - # zasedá nejméně dvakrát ročně
-

Kvestor

- # řídí hospodaření a vnitřní správu VVŠ, vystupuje její jménem v rozsahu stanoveném opatřeními rektora
- # jmenuje a odvolává ho rektor

Vnitřní předpisy VVŠ

- # statut veřejné vysoké školy,
 - # volební a jednací řád akademického senátu VVŠ
 - # vnitřní mzdový předpis
 - # jednací řád vědecké rady VVŠ
 - # řád výběrového řízení pro obsazování míst akademických pracovníků,
 - # studijní a zkušební řád, stipendijní řád
 - # disciplinární řád pro studenty
 - # další předpisy
-

Statut veřejné vysoké školy

- # název, sídlo a typ vysoké školy, právní předchůdce,
- # podmínky pro přijetí ke studiu a způsob podávání přihlášek,
- # podmínky studia cizinců,
- # seznam akreditovaných studijních programů
- # seznam oborů, ve kterých je vysoká škola oprávněna konat habilitační řízení nebo řízení ke jmenování profesorem,
- # vymezení obsahu, podmínek a četnosti hodnocení činnosti
- # organizační strukturu,
- # ustanovení o poplatcích spojených se studiem,
- # pravidla pro užívání akademických insignií a pro konání akademických obřadů,
- # pravidla hospodaření veřejné vysoké školy.

Veřejná vysoká škola se člení na:

- # fakulty
 - # vysokoškolské ústavy
 - # jiná pracoviště pro vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost nebo pro poskytování informačních služeb
 - # účelová zařízení pro kulturní a sportovní činnost, pro ubytování a stravování zejména členů akademické obce nebo k zajišťování provozu školy
-

Orgány fakulty

Samosprávní orgány:

- # akademický senát fakulty,
- # děkan,
- # vědecká rada fakulty,
- # disciplinární komise fakulty.

Dalším orgánem fakulty je tajemník.

Vnitřní předpisy fakulty

- # statut fakulty,
 - # studijní a zkušební řád fakulty, pokud se fakulta neřídí studijním a zkušebním řádem VVŠ
 - # stipendijní řád fakulty, pokud se fakulta neřídí stipendijním řádem veřejné vysoké školy,
 - # volební a jednací řád akademického senátu fakulty,
 - # jednací řád vědecké rady fakulty,
 - # disciplinární řád pro studenty,
 - # další předpisy, pokud tak stanoví statut fakulty.
-

Studijní programy

Je určen typem

- # bakalářský studijní program
- # magisterský studijní program
- # doktorský studijní program
- # celoživotní vzdělávání

A formou:

- Prezenční
 - Distanční
 - Kombinovaná forma
-

Součástí studijního programu

- Členění na Obory
 - Profil absolventa
 - Charakteristika studijních předmětů
 - Pravidla pro tvorbu studijního plánu
 - Standardní doba studia
 - Podmínky jeho plnění a ukončování,
návaznost na další typy studijních programů
-

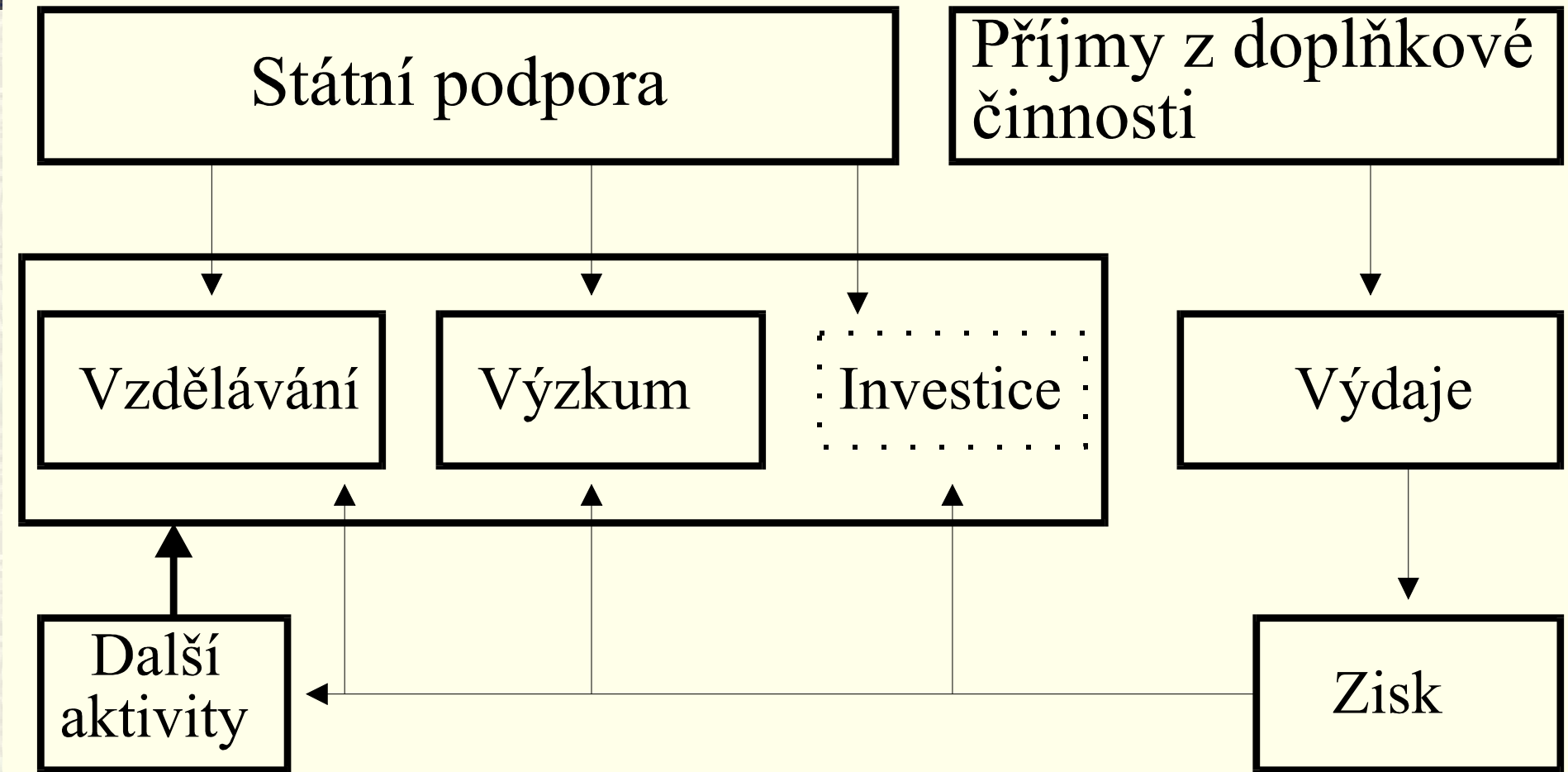
Soukromá vysoká škola

Právnícká osoba

Žádost o udělení státního souhlasu:

- název, sídlo a typ vysoké školy
 - Právní formu právnické osoby a statutární orgán
 - Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vysoké školy
 - Údaje o finančním, materiálním, personálním a informačním zajištění činnosti soukromé vysoké školy
 - Návrhy studijních programů
 - Návrh vnitřních předpisů upravujících organizaci a činnost soukromé vysoké školy
-

System financování VVŠ

Rozpočet veřejné vysoké školy

Příjmy rozpočtu:

- # dotace ze státního rozpočtu
 - # poplatky spojené se studiem
 - # výnosy z majetku
 - # jiné příjmy ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů obcí
 - # výnosy z doplňkové činnosti
 - # příjmy z darů a dědictví
-

Poplatky spojené se studiem

- # Za úkony spojené s přijímacím řízením
- # Za prodlužování studia nad stanovenou dobu
- # Za studium dalšího programu

Soukromé vysoké školy si stanoví poplatky svým vnitřním předpisem. Školné není zákonem limitováno

Výška normativu v roku 2004

Skupina charakteristických studijních programů	Číslo skupiny	Zákl. normativ (Kč)	Koeficient finanční náročnosti	„cena“ studijního programu na 1 studenta
Některé humanitní, ekonomické obory	1	32 990	1,00	32 990
Filologické, učitelské obory	2		1,20	39 588
Technické obory	3		1,65	54 434
Zemědělské a lesnické obory	4		2,25	74 228
Chemické, lékařské obory	5		2,80	92 372
Veterinární obory, umělecké obory na neuměleckých školách	6		3,50	115 465
Umělecké obory na uměleckých školách	7		5,90	194 641

Skupina charakteristických studijních programů	Číslo skupiny	Zákl. normativ (Kč)	Koeficient finanční náročnosti	„cena“ studijního programu na 1 studenta
Některé humanitní, ekonomické obory	1	32 990	1,00	32 990
Filologické, učitelské obory	2		1,20	39 588
Technické obory	3		1,65	54 434
Zemědělské a lesnické obory	4		2,25	74 228
Chemické, lékařské obory	5		2,80	92 372
Veterinární obory, umělecké obory na neuměleckých školách	6		3,50	115 465
Umělecké obory na uměleckých školách	7		5,90	194 641

Průměrný měsíční plat v 2004

# profesor	42 699 Kč,
# docent	33 036 Kč,
# odborný asistent	23 188 Kč,
# asistent	17 901 Kč,
# lektor	14 298 Kč,
# Vědecký pracovník	26 282 Kč,
# technicko-hospodářský pracovník	19 035 Kč,
# dělník	10 887 Kč,
# obchodně provozní pracovník	11 562 Kč,
# zdravotničtí pracovníci	13 577 Kč,
# ostatní pracovníci	14 120 Kč

Graf č. 1 Vývoj výdajů MŠMT na školství v letech 2000-2006

